

Lucea fărul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din România

Serie nouă • Miercuri 23 noiembrie 1992 • 45 (144)

Validarea înfrîngerii

Ideea de a transmite în direct și integral ședințele Parlamentului României merita a fi salutată ca o izbândă a Televiziunii în fața ei însăși. O izbândă, firește, involuntară, căci între intenția acestor transmisii și efectul lor se cascadează prăpastia lui „unde dai și unde crapă”. Intenția era, fără îndoială, de a pune sub ochii milioanei de telespectatori realitatea democrației noastre parlamentare în toată măreția ei, iar efectul este, tot fără îndoială, evidențierea caracterului tragi-comic și grotesc al acestei realități. Iată, nu mai departe decît la ședința comună a celor două camere, consacrată discutării programului noului guvern și componenței echipei guvernamentale, am avut ocazia să vedem cu cită ușurință se poate transforma o temă gravă, de care atîrnă chiar viața noastră cea de toate zilele, într-o mascaradă demnă de tot risul și de tot plînsul oricărui cetățean cu bun simț din această țară. Lăsînd la o parte intervențiile reprezentanților UDMR, FSN, PUNR și PNL AT – la obiect și argumentate convingător –, toate celelalte intervenții, de la demagogia agresivă și paranoică a reprezentantului PRM la mediocritatea insipidă a reprezentantului PNȚ-CD, de la suficiența robustă a reprezentantului FDSN la eseistica meta politică a reprezentantului PAC, au strălucit prin inadecvare, retorică goală și, nu în ultimul rînd, crasă nepricepere. Conduși în mod penibil de dl. Adrian Năstase – pe care l-am crezut mai abil și mai inteligent politic – respectiva ședință a arătat întregii țări că aleșii noștri sînt, dacă nu de-a dreptul dușmanii noștri, cel puțin indiferenții noștri, incompetenții noștri și fripturiștii noștri. O spunem cit se poate de clar: dacă mai există vreo urmă de bun simț în băncile parlamentului, atunci, în urma unei ședințe precum aceea de miercuri seară, nu e de făcut decît un singur lucru: autodizolvarea. Sigur că nu se va întîmpla așa ceva, dar tocmai pentru că știm că nu se va întîmpla ne gîndim cu groază la ce ne putem aștepta de la Parlamentul abia ales, și, prin extensie, de la guvernul abia investit. Și ne-am arătat ceva transmisia televizată de la Parlament, anume că opoziția democratică riscă să cauzioneze – prin naivitate și iluzionism – restaurația naționalist-comunismului ceaușist. Cită vreme un C.V. Tudor, care ilustrează perfect celebra definiție arghezană a tobei: „niciodată golul n-a sunat mai tare”, se comportă de parcă ar fi liderul FDSN ului, lucrurile nu pot evolua decît spre dezastru. Opoziția democratică, așa cum se manifestă pînă acum, nu are șanse în fața restauratorilor securisto-ceaușști. Poate că, totuși, PUNR ul, de care depinde schimbarea raportului de forțe în cadrul Parlamentului, va realiza în cele din urmă că între idealurile sale patriotice și anti-comuniste și naționalismul comunist al PRM, PSM și FDSN nu e nici o legătură substanțială. Dacă se va trezi din hipnoza demagogiei și ipocriei exercitate asupra ei de forțele totalitare s-ar putea ca democrația să revină în viața noastră parlamentară și în viața noastră, a tuturor. Din păcate, deocamdată, cel puțin, PUNR-ul pare să fie în serviciu comandat, ascultă adică de ordine fără să poată avea vreo inițiativă. Oricum, altă speranță de redresare întru democrație nu se întvede la orizontul activității noului parlament. Cit despre concilierea națională, atît de necesară depășirii stării de criză economică prin care trece țara, nici nu se poate pune problema de vreme ce noul guvern n-a izbutit să prezinte un program serios de redresare a economiei, plecînd la drum cu paliative și cirpeli care nu conving nici măcar pe cei care l susțin, darmite pe cetățeanul de rînd care suportă nemijlocit consecințele tuturor bilbielilor, bijbielilor și demagogiei executivului și legislativului la un loc. Validînd un guvern fără program, fără resurse și fără mijloace, Parlamentul României și-a validat în fond, propria înfrîngere. Din nefericire, a făcut-o în numele poporului român. Mai mare impietate nici că se poate imagina. Și teamă ni e că, peste o lună, peste șase luni, ori peste un an, cînd se va vedea cu ochiul liber greșeala istorică de astăzi, vinovat va fi găsit, ca întotdeauna, Nimeni.

În paginile 8-9:

CEZAR PETRESCU: 100

Un documentar de
Ion Munteanu

În paginile revistei sînt reproduse lucrări ale artistului Marian Zldaru, expuse recent la Galeria „Simeza”.

La pagina a 13-a, sub semnătura lui Corneliu Antim, vă prezentăm o cronică plastică referitoare la această expoziție.

Spre colindă

Măruț-mărgăritar, eh măruț rar
Rămas în cer în ger sfios pe creangă,
De foc stelar ciupit, ca-n stropi de var ;
În legi revoltă, izbituri de rangă.

Măr roș, cînd soarele-i un reflector,
Din lînuri reușind să se desprîndă,
De pîcle, care vin, pe văi, cu spor
În emisfera noastră spre colindă.

Tu ești planeta, ești sistemul, ești
Calea și semnul, „mai rămii !” repetă
Faustic plîns și albă margaretă
Pe-un soi de gard la hăuri mari,
nemțești,

Boltite din cuvinte spre real,
Și reazim iernii ce pe toți ne-arată.
Măruț-mărgăritar, vîers din Ardeal
Și creanga mea de aur înc-o-dată !

Aurel Rău

X. Universul cvadridimensional

Problema omului nu cred că a fost corect reperată de Lucian Blaga în formula mutației ontologice. Poetul și filozoful autenticei racordări a gândirii românești la modernitate (după ce Mihai Eminescu o racordase la universalitate și eternitate, deci la infinitul spiritual) a avut o viziune aproape booleană asupra ființei și ființării. Existența este tranziție între nu și da. În frenezia panțelor mioritice schimbătoare, Blaga a încercat să sculpeze trepte. Omul s-a născut prin mutația care a schimbat primatul voinței cu acela al reprezentării (nu știu ca Lucian Blaga să fi recunoscut elementul schopenhaurian din filozofia sa, dar acesta este evident), care a eliminat dominația adaptării, aducând atotputernicia fascinantă a misterului.

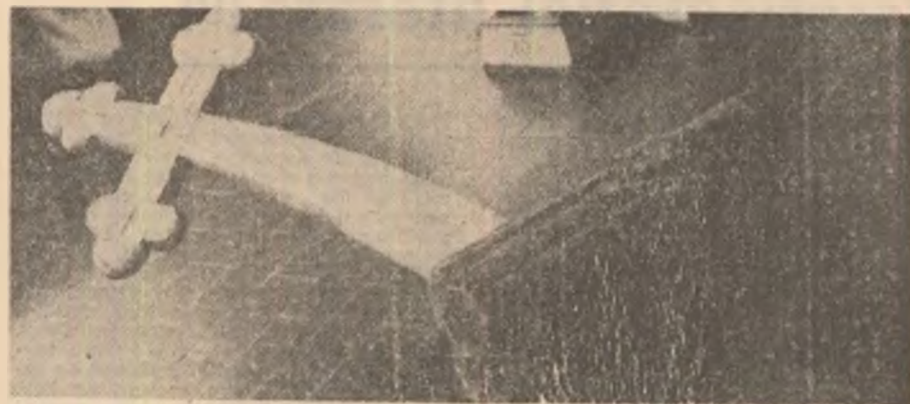
Omul nu este ființa unui anumit stat ontologic, ci aceea a unui proteism ontologic total. Nimeni nu a înțeles mai bine acest lucru decât Protagoras atunci când a spus că „omul este măsura tuturor lucrurilor — a celor care sînt întrucît sînt și a celor care nu sînt întrucît nu sînt”. Demagogii metafizicii au tîns a exalta condiția umană bazîndu-se, între altele, și pe fraza marelui sofist. Antropocentrismul axiologic este, poate, cea mai răspîndită tendință. Blaise Pascal spune că omul este o medie între nimic și tot. Afirmatia este absolut falsă: omul poate fi totul, poate fi nimic, precum se poate plasa și pe oricare dintre valorile intermediare, între aceste extreme.

Omul este om — ceea ce nu se poate considera ca fiind nici bine nici rău — întrucît implică în sine sa o fluentă ontologică totală. Valoarea înseamnă chiar acest lucru: nu condiție ontologică, opțiune ontologică. Istoria ar putea fi văzută ca șerpulpe a umanității printre și prin stări ontice. Omul a fost alternativ — sau simultan — o ființă a adaptării sau a misterului, a legii sau a iubirii, a cunoașterii sau a pasiunii, a

sacrificiului sau a egoismului; a putut fi, la fel de ușor, o ființă socială sau una autică. Uneori schimbarea de statut decurge în condiții de extremă evidență, eventual violență; alteori fenomenul inductor al transformării este fie imperceptibil fie necorelat imediat cu transformarea. S-a spus, de către un istoric de marcă și un distins cercetător al culturii, că societatea umană nu s-a schimbat atît la mesele de scris sau la întîmirile iluministilor și revoluționarilor, cît în saloanele și dormitoarele marchizului de Sade. S-a mai spus că principala mișcare spirituală a secolului trecut a fost impresionismul. Sînt acum deplin convins că esența vieții umane, în acest secol se numește rock. Cej care, fatal, reprezentăm tradiția culturală și nu rockul, avem a ridica standardul de participare, egalitate, nonconformism, libertate, instincționalitate, și chiar materialitate, al altor activități umane salvîndu-le de primejdia irraționalității și a despiritualizării, toate acestea prezente în rock și, de acum, inseparabile de experiența omului tînăr. Rockul a lovit în comunism la fel de mult pe cît amenințarea rachetelor de croazieră sau decalajul productiv al celor două sisteme. Cum? Făcînd limbajul comunismului de neînțeles, comutînd ființa umană dintr-un spațiu ontic în altul, făcînd inutilizabil referențialul inseparabil de comunism. Un nou referențial nu este în sine un bine, este un nou sistem de coordonate și — implicit — un sistem de căi ale ființei umane.

Așa se schimbă condiția ontologică umană, prin situare într-un alt referențial, dar acesta provine din înțelegerea unui adevăr elementar — deci și a unei fraze scurte — de un mare, total răsunset în sfera existenței și ființării.

În nici trei ani noi am trecut prin trei stări ontice. Tranziția politică ro-

mănească înseamnă o transformare metafizică a omului. Iată cele trei stări: **Prima.** Pînă la 22 decembrie 1989 dimineața. Teza: trebuie să nu există pentru a exista (ca supraviețuire). Corelativ: omul nu există sau există prin obediență. Coordonatele sistemului: nu mai merită atenție.

A doua. Între 22 decembrie 1989 și 27 septembrie 1992. Teza: omul există ca om revoltat, există prin curaj, prin sfidarea angoasei. Corelativ: mai întîl funcționează modelul revoluției, apoi cel al presiunii de stradă, în sfîrșit se încearcă lansarea instituției tribunatului. Coordonatele sistemului sînt trei: comunism-anticomunism, voluntarism-libertate, centralism-reformă. Revolta a adus realmente la viață spiritul românesc. Nostalgia comunismului nu există; există doar pragmaticii comunismului — oameni care își fac un adăpost confortabil din cărămizile recuperate, ale unui edificiu distrus de cutremur. Există însă nostalgia revoluției. Revoluția este iubirea de tinerețe a noului spirit românesc, ceva asemenea anului 1848 sau războiului de la 1877. Iubirile de tinerețe nu mor — ele devin suportul întregii noastre vieți sau ceea ce ne împiedică să mai trăim vreodată. Revoluția nu s-a împlinit. De ce? Coordonatele sistemului de re-

ferință al revoluției nu au ajuns a fi direcții ale evoluției, ci axe după care s-a produs scindarea națiunii noastre.

A treia. A început în seara de 27 septembrie 1992, cînd rezultatul alegerilor a fost practic dezvăluit. Teza: omul există ca om al metodei și ordinii, ca anti-haos. Corelativ: singurul model eficient este cel a persoanei apte de organizare și comunicare — indiferent de poziția sa politică. Coordonatele sistemului sînt patru: oportunitism — principialitate, compromis/corupție — corectitudine/cinste, desuetudine — modernitate, închidere — deschidere. Omul politic are a evolua, acum și mîine în lungul acestor axe — la fel și omul pur și simplu. Cînd va reuși să probeze, și să își probeze sieși, că s-a plasat convenabil în acest sistem, va dobîndi statura pentru a se regăsi în sistemul neepuizat și, de fapt, etern necesar, al revoluției.

Omul politic — și omul comun, ca ființă politică — nu este anihilat în România, este, pur și simplu, trimis la școală. Iar iubirea nu precede, ci încununează cunoașterea. Satisfacerea nostalgiei după emoția, elanul și elevația revoluției va fi, poate, precum nunta care se face la întoarcerea de la studii, de la armată — necum înainte.

Caius Dragomir

minimax

La hotarele rațiunii de stat

Deși politica mare se face, bineînțeles, în spatele ușilor capionate și închise, hărmălaia parlamentarilor și gazetarilor, care însoțește schimbarea echipei executivului, are meritul de a fi adus, pe ici pe colo, niscaiva clarificări. Deloc incurajatoare, însă, barem așa, este ceva mai deslușit viitorul la care ne putem aștepta, urmînd ca fiecare să-și facă socotelile pentru a se aranja cît și cum poate mai bine. Întrucît, evident, se tînde vertiginos la restructurarea unui univers social de factură concentraționară în care principiul cel mai performant este scapă cine poate și cum poate. E și așa un fel de capitalism sui generis, capitalismul post-comunist premergător-pregătitor reinstaurării unui regim politic dictatorial.

Se poate vedea așadar, acum, foarte bine, că o parte din fosta clasă politică dominantă, grupată în jurul d-lui I. Iliescu, a ajuns să dețină întreaga putere iar modul cum acționează și reacționează nu are nimic surprinzător. Disimulată de frazeologia propagandistică pretins social-democrată, intenția autoritaristă este indubitabilă, așa cum a putut fi sesizat întîi în discursul ținut de președinte cu ocazia depunerii jurămîntului, apoi în așa-zisul program de guvernare prezentat (cu o dicție total aparte!) de noul prim-ministru. De altfel, însăși alegerea d-lui N. Văcăroiu este intru totul... liniștitoare, dat fiind că d-sa este om de comitet, ba chiar prim seccar de comitet PCR și nu așa, orișunde, ci tocmai la

CSP, una dintre instituțiile cheie ale birocrației comuniste. Dar, ca să poată fi împins în față dl. N. Văcăroiu, trebuia mai întîi debarcat dl. Theodor Stolojan a cărui prestație politică pare să fie marcată de accente de-a dreptul dramatice. Drama unui conștiincios funcționar comunist (un înalt funcționar) care, treptat, a conștientizat că slujește o cauză pierdută, fără a avea însă puterea să se împotrivescă hotărîrii vechilor stăpîni, ba chiar slujindu-i în continuare atît cît au avut nevoie de serviciile sale. „Dacă mă mai lăsau doi ani, scoteam țara din difi-cultate”. Că poate da, ori poate nu, cine știe. Altcieva contează însă. Presupunînd drept autentic „testamentul politic” publicat în „Evenimentul zilei”, întrebarea neliniștitoare ce se iscă imediat este: cine sînt cei care nu l-au lăsat pe dl. Stolojan? Și întîmplarea face că, în aceeași zi, un alt personaj politic de prim rang, dl. E. Dîjmărescu să-și motiveze discreția prin frică. Intervievat de o ziaristă de la „Azi”, d-sa nu spune mai mult decît spune, „Pentru că dincolo de adevăr, omul mai are și familie”. Curat democrație! Curat transparență! Curat stat de drept! Dacă într-adevăr așa este, oare de cine ar putea să se teamă vicepreședintele Senatului României dacă nu de același care nu l-au mai lăsat încă doi ani pe dl. Theodor Stolojan, deși în timpul acestei guvernări nu s-au înregistrat frămîntări sociale, ba, dimpotrivă, ajunsese personalitatea politică cu cel mai

înalt nivel de audiență? Adică același „băieți” despre care to'arășul senator A. Păunescu a declarat că s-au milostivit de noi scăpîndu-ne de dictatura lui Ceaușescu.

Am ajuns astfel și la prețul pe care trebuie să-l plătească pentru victorie partidul iliescian ce-șt zice FDSN: coaliția cu cele două comandouri național-comuniste, PSM și PRM. Consecințele acestei mezalianțe politice abia urmează să se manifeste dar ele sînt cît se poate de previzibile. Prin PSM, PRM și cei care sînt în umbra lor, reinstaurarea unui regim dictatorial este oricînd posibilă, luînd în considerare starea economică dezastruoasă la fel ca și nivelul general de cultură politică datorită cărora un discurs politic de gauleiter ca cel al lui C.V. Tudor poate avea audiență. Un indiciu cît se poate de evident în privința intențiilor Puterii l-a constituit participarea selectă de la sărbătorirea numărului 100 al revistei „Europa”. Au fost reprezentate și președinția și SRI și procuratura militară, iar ministrul apărării a trimis o telegramă de felicitare. Ce-i drept, deocamdată n-au început încă să umble dubele noaptea și mai apare o anumită parte a presei, dar atacurile la adresa democrației sînt evidente. Asta este semnificația condamnării reformei economice, vezi

Doamne, din grijă pentru suferințele poporului, iar publicațiile așa-zisel partide naționale reclamă pe un ton din ce în ce mai vehement recuperarea valorilor socialismului și eliberarea celor din camarila lui Ceaușescu, el însuși o victimă a unei lovituri de stat contrarevoluționare. „Dacă vom mai trăi, vom avea posibilitatea să vorbim”, ne transmite Tudor Postelnicu prin to'arășul A. Păunescu și poate că ar trebui luat aminte!

Într-o asemenea conjunctură, întregă responsabilitate pentru făgașul politic pe care va evolua în continuare România, revine partidelor din opoziție și intelectualilor care nu sînt năimiți de Putere. Spectrul amenințător al dictaturii este mult prea aproape pentru a mai putea fi desconsiderat ori bagatelizat. În Parlament momentul crizei s-ar putea să intervină cît de curînd, deoarece FDSN și aliații vizează blocarea reformei economice, sacrificarea „echipei Roman”, impunerea naționalismului xenofob ca ideologie oficială pe baza căreia să fie condamnați toți cei care se opun izolării României. Cum și cît vor putea reacționa partidele din Convenția Democratică? Adică, mai exact, cum vor reacționa, reduce la rolul de figuranți politici, deciziile urmînd a fi luate de către o majoritate disciplinată dirijată discret de la Cotroceni? Poate fi oprită resursecția unui regim dictatorial doar prin opoziția parlamentară? Îndeosebi această întrebare din urmă trebuie lăuată, credem, neapărat în considerare, cu atît mai mult cu cît există experiența fostei legislaturi, de-a lungul căreia Puterea a obținut absolut tot ce a vrut. Or, acum aceeași Putere are ca aliați PSM și PRM care vor mult mai mult și, pentru a-și atinge scopurile, sînt dispuse ăa orice, inclusiv provocarea unor mișcări sociale de amploare.

19 noiembrie 1992

Șerban Lănescu

horia zilieru

Crepusul

Alegătură/multă vorbărie
(kavafis observa la bătrânețe
plăcerii cărnii înclinat). Povește
de ametiste sparte mâna scrie

și vinuri tari încearcă să dezghețe
porniri latente-n trista sihăstrie.
Ce surdă e mulțimea aurie
de zeități. Edicte cântărețe

smerirea mea provoacă-n simetrie :
emoția și chipul în uzură.
Se jură mult. Cuvântul barbarie

reia seismele. Tot restul vieții
planta-voi trandafiri. Doar ei îndură
accesul la viol în plasma ceții.

Canticum sacrum

Amărâtă poezia
ce-ai făcut din viața mea ?

Mă uit june înapoi :
— judecata de apoi.

Fumul urcă-n partea stângă
satul vechi și-ncep să plângă

lacrimile graiului
cât e poarta raiului.

Când îmi bate tâmpla dreaptă
lângă râu o fată-așteaptă
înflorind pe la florii

cerbul
răstignit în verbul
sfânt : a te copilări.

Nici bătrân privesc în față :
numai noapte numai ceață.
Strigătul țărâni clare
tălmăcesc
cu-nfiorare
și mai cer o amânare
podului pe lanț ceresc.

Măre m-a păscut norocul
ca să cizelez cu focul
algoritmii și bemolii
coapselor și turnuri golii
de săni laici și fiordul
nordului în dezacordul
dintre oră
și menoră
în captive paralele
de picioare pân-la stele.

Face-m-aș frate cu lupul
să-i iau limba să-mi ia trupul
și să urlu pînă cade
ochiul orb în vii monade
aprinzând la asfințire
greierul de cimitire.

Ne lovim de zidul orb.
Peste telex stă un corb
și di/cează
vechea frază :
că unul din noi trădându-l
pe celălalt își pierde rândul
la toiag și psalmi și grife
și altoaie apocrife
lăstărind povești
lumești.

Strig și strigă să ne țină
de urât și dor și vină
dintr-un gât de pasăre
impăiată :
— lazăre
dă-ne groapa luminată
mila carnea-n descărnare
cifra sumbră și milenii
sângelui orbit de geniul
lacrimii în perindare
de virgină intrupare
să aud prin somnul mare :

ce-ai făcut din viața mea
amărâtă poezia ?

Vine-un inger să mă scoale.
Deschid orga de vocale
și consoane
și vulcan
guri mele canaane
hohotind în veac aleanul.

Literele să nu-mi surpe
întrerupe linii
curbe
axa azimutul unghiul
înscriind în cerc triunghiul
danțului de-a castitatea
și bem laptele luminii
îmbătând singurătatea.

Ingere pe unde-o iei
să mă culci lângă ai mei ?

Aureola

Tu care iei în seamă cimitirul
ce-l ține candela nevăzătoare
întregu între bornele lactee
o clipă stai ! și-ascultă trandafirul
filtrându-și prin rozarii de oscioare
deasupra voluptăților damnate
durerea din o singură femeie
a veacului întunecat și toate
invensile incredințeaș mirul
acelui tnticar de nestemate
înlocuindu-l în esențe rare
pe celălalt care ești și treci cu bine
prin trecători nocturne și virgine
trezind morminte de singurătate.

(Din manuscrisul LACRIMA OARBA)

eseu

Expresivitatea reprezentării erotice

La un nivel mai superficial, foamea de ficțiune se manifestă între citeva constante tematice și stilistice. Dar, pentru a ajunge la plenitudinea substanței umane, pe lângă magnetismul politico-moral și pe lângă fabulosul cosmic trebuie, luat în calcul și magnetismul vital, stîrnit de o imensă foame biologică fiziologică, foame înțetăiată de apetitul existențial, încorporat cu deosebită acuitate într-un fel de etos al edificării atotștiutoare.

Din partea naratorului, proiectându-l într-un pozitivism cu mireasmă carnală, natura își află polul atractiv în chiar mentalitatea omului modern, curlos să surprindă stări și trăiri în legăturile lor profunde, ineluctabil complexe, mergînd pînă la tenebre irezistibile.

Întîlnim o asemenea abordare în cărțile unui psihiatru român, stabilit de multă vreme în Germania, la Bochum, pe numele său Mircea Barnaure. Versiunea românească a prozelor sale o datorăm Ioanei Orleanu, cu temeinice studii de filologie în țara lui Gutenberg și pe cale de a trece tot acolo un doctorat inspirat de atracția pentru Mircea Eliade.

Mircea Barnaure a debutat la cei aproape 40 de ani ai săi cu un fel de biografie erotică și diplomatică a lui Vlad Tepeș, („Numele dracului”). Plină de aluzii și disocieri revelatoare între prezent, vădit hiperbolizat și, un trecut înfricoșător, puțin mai tîrziu, la Dortmund, a tipărit poeme sulfuroase despre „raportul femeie-poezie sub titlul „Misterul Isis-Afroditei”, stabilind în subtitlu cui se îndreacă: „Treii lectii de profanare pentru prea civilizatul popor german”. În următoarea carte a văzut lumina tiparului anul trecut, datorită ilustrațiilor, excelențe, semnate de Gretty Rubinstein, placheta îi sustrage pe cititor „plăcerilor-surrogat”. Teza subiacentă mizează pe magiul feminității spre a înfrîna pretinsa egalitate între sexe. O voce tainică îmi aminteste că de la un enunt înrudit plecase

Rabelais, mai apoi în veacul trecut Chateaubriand și Flaubert, ultimul cu a sa „La Tentation du Saint-Antoine”, iar la noi N.D. Cocea cu „Pentru un petec de negreță”, Panait Istrati, „Kyra Kiralina”, Mihail Sebastian, nu în ultimul rînd cu un sol de suc veninos, în ciclul „Femeia cu carnea albă”, Felix Aderca.

Însă vocea deplin personală, distinctă și notabilă a lui Mircea Barnaure se face auzită mai cu seamă grație romanului erotic „Femeia fatală sau dulcețea sugară a vieții”, apărută zilele acestea și în românește în tălmăcirea aceleiași Ioana Orleanu. Traducătoarea, de astă dată și prefațatoare, ne spune că ar fi frustrant să rămînem la clișee ce declară obscen, scabros, nerușinat, un excurs prin imperiul dorințelor.

Totuși, la îndemnul acestora, de regulă dorinți întăritate, eroul povestitor marchează intrarea în scenă a Elisei, invocînd-o pe urmă într-o vîină dionisiacă, drept subiect și obiect al vrăjilor de iubire, de posesiune și de evaziune în erosul atotputernic.

Romanul are o canava autobiografică

pe care se suprapune istoria Elisei, femeia cu multiple legături, străbătute de neliniști, arzătoare explozii de recunoștință, remușcări și momente de labilitate.

Spre deosebire de Isis-Afrodita, Elisa Schalinski intersectează narcisismul primar și născocoeste altceva decît un sexism agresiv. Ni se pare că pentru a o defini merită să-l cităm pe autorul însuși, într-un plan ce stoarce notații de o ambiguitate semnificativă, voluptuoasă și izbăvitoare: „Fermecat îi sărutam gura, cu buze insetate, îi atingeam obrazul orientat, fruntea înaltă, spicele întunecate ale sprincenelor, pleoapele închise — gingașe ca petalele florilor, înfiorate ca apele păsărilor în vis ; cu limba fierbinte îi căutam miera sălbatică a urechilor, îi simțeam convulsile corpului și îi auzeam suspinele plăcerii devenite insuportabile ; infometat îi mușcam bărbia ca pe un fruct, nasul provocator, carnea tandră a gîtului, abandonată poștei mele nestăpînite... Tonul urcă spre poematicele greu controlabil, deși aparține aceleiași modalități literare, să o numim realist-algorică stil practicat să zicem, pentru a ne oprimi la un exemplu ilustru în „Cîntărea Cîntărilor”. Revin cu un exemplu : „Ciorchinii grei ai sinilor, cu boabele coapte și sensibile, carnea nesfîrșit de dulce, cu rotunjimile ei moi și suple, floarea aleasă a feminității ei, sepelele pline, petalele de trandafiri fermecător de melodioase, pistulul măreț al uterului oferit ca o pier-sică zemoasă, mugurele voluptății, smochina dulce-acrișoară a seducătorului ei dos.”

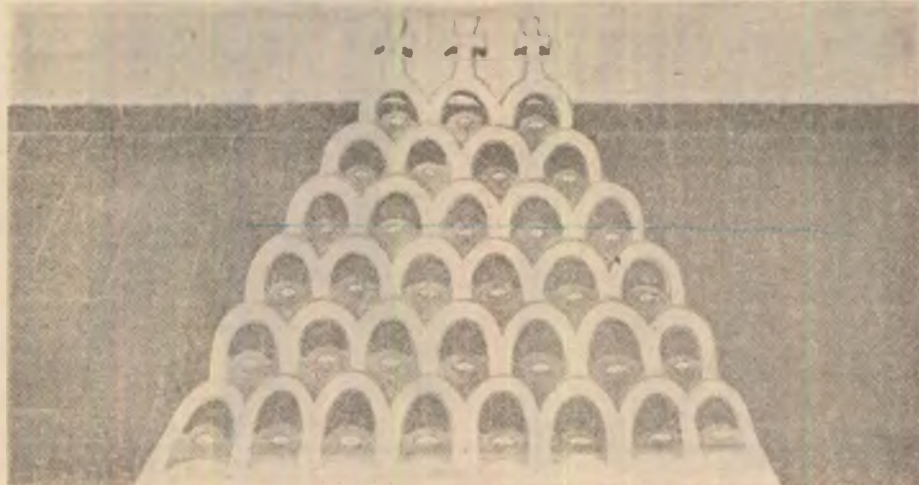
Să recunoaștem, nu sîntem prea obișnuiți cu notații în care erosul frizează o trufie a sfidării convenționalului. Dar explorarea românească duce la un mixaj de citate din scrisori de dragoste adresate iubitei, cu itinerarii prin cămările

tainice ale sufletului, cu regăsiri datorate unor desene și fotografii evocînd clipele de intimitate paroxistică pe care Barnaure le infuzează cu lirism. Romanul ca-n unele scrieri compozite, uzează de unele reprezentări altminteri ocolite și trece cu mare firească de la situații de gen la gesturi de un anumit insolit. O mușcătură violentă de gît, un scandal într-o discotecă, disputa bărbatului cu un alt admirator al Elisei, brusc întrerupte de citate din Goethe, datări privind participarea la un congres profesional, crize de gelozie și dovezi inchipuite de fidelitate, totul perindîndu-se cinematografic. Colaj din diverse alte citate și referiri, inclusiv vagabondări în memoria comună, ro-manul înaintează ca o apă ce duce la vale, deopotrivă spre paradis și înfernal scene de acuplare, năvalnice orgasme, bifemii, legăminte de puritate, compromisiuri, răzvrătiri, luciferice despărțiri de lume, prăbușiri în întunericul fără istorie al lepădării de servitutea conjugală.

Suferința și desfătarea își dau mina besmetice înțelegătoare, întrerupte cînd nu te aștepti de reflecții tipice și de noi citate din sau după Villon, Gérard de Nerval, Cicero, Ovidiu, Eminescu, Grillparzer, Brassens, nu în ultimul rînd de alte fragmente de scrisori ale naratorului către iubita sa. Rezultă, cum am mai spus, un colaj aparte străbătut de un frison senzualist-narcisic ca structurare textuală. Impresia de veridic și de neversimil vine și din maniera de datare : avem astfel, datări mai îndepărtate, punctate de altceva extrem de recente, acestea cu o mare cotă de credibil, în pofida, sau poate paradoxal, tocmai grație perseverenței cu care sînt dezvăluite îmbrățișări, dorinți ce pun stăpînire pe cei doi, aceasta oarecum în ciuda faptului că femeia, de profesie medic, trăiește evasiu-continuu, nu numai plăcerea dar cu precădere experiența suferinței omenestii. A suferinței femeilor, căci ele vin la o clinică să nască, să se chiuretoze să își trateze infecții, malformații genitale. Senzația că pămîm, dincolo de frăgezimile sufletești, în imperiul marilor riscuri, vine și de acolo că, în paralel, naratorul scrie ilustratoarei și prietenei sale din Israel, de la care sosește, pe un fel de pod cu dublu sens, vestii despre atentate teroriste, suspiciuni, acte de ură.

Legăturile erotice se tes asadar pe fondul comunicării universului alternativ-halucinant și semnat interior. Investigîndu-le, Mircea Barnaure, un nume care are mari șanse să devină cunoscut la noi, ne rezervă surpriza unei formule pe care as numi-o atrasă de estetica tipatului existențial. Versiunea românească asigurată și de astă dată de Ioana Orleanu, rezolvă fericit tendințele discursului literar de a utiliza cele mai diverse planuri de referință.

Henri Zalis

„A scrie e o meserie ? O vocație ? O predestinație ? Este, adesea, o osindă. Un act vital. A scrie, pentru scriitorul născut, iar nu făcut, este suprema sa rațiune de existență. O fatalitate. Ce face, în definitiv, scriitorul ? Ca și călătorul, deformează, transfigurează evenimentele și peisajele, retușează, transpune, uzurpă realitatea. E un fel de mincinos sincer, un mincinos incurabil”.

În revista SEMĂNĂTORUL apare, la 20 august 1907, nuvela epistolară intitulată SCRISORI și semnată C. Petrescu.

Cine era noul aspirant la gloria literară ? Cezar Petrescu, elev de liceu în clasa a cincea. Născut la 1 decembrie 1892, în comuna Hodora-Cotnari, din județul Iași. Fiu al lui Dimitrie D. Petrescu, doctor în științe agricole (studii la Paris) profesor la școala de horticultură din Roman. Mama sa, Olga, descendentă dintr-o veche familie de boieri.

Primele clase la liceu le-a urmat la Iași și Roman, unde și-a luat ba-

calaureatul în anul 1911. Și-a continuat studiile la Universitatea din Iași. Citeva momente de seamă din viața și activitatea lui Cezar Petrescu :

1915 – Își ia licența la Facultatea de Drept din Iași ● 1918 – se stabilește la București, unde își începe activitatea de ziarist și publicist – apoi la Cluj, în 1921 ● 1922 – Debutul editorial, cu volumul SCRISORILE UNUI RĂZEȘ ● 1927 – li apare romanul INTUNECARE, (2 volume), care-l va situa prin-

tre cei mai mari romancierii ai noștri ● 1931 – primește PREMIUL NAȚIONAL PENTRU PROZĂ ● 1937 – Se stabilește la Bușteni, unde își cumpără o vilă în care va locui până la înțetarea sa din viață ● 1940 – începe reeditarea întregii sale opere, orinduită ca o cronică a veacului XX, care va apărea în șase cicluri ● 1954 – I se acordă PREMIUL DE STAT, pentru scenariul cinematografic NEPOȚII GORNISTULUI. ● 1955 – Academia Română îl alege

Cezar Petrescu — 1940

ca membru activ ● 1961 – marele scriitor înțețează din viață, la București, în ziua de 9 martie.

1 DECEMBRIE 1892

În publicistică

În timpul studiilor universitare Cezar Petrescu colaborase la revista FACLA, condusă de N.D. Cocea, deci debutase în publicistică. Mai târziu – în 915–918 – colaborase la alte reviste : OPINIA, CRONICA, și la ziarele : CHEMAREA, DIMINEAȚA, ADEVĂRUL. Iată-i deci „ucenicia” de ziarist și publicist, care-l va determina să continue această activitate, ca profesionist. Și, în 1919, înființează revista HIENA, mai întâi la București, apoi la Cernăuți, până în 1924. Paralel, înființează și conduce, la Cluj, revista GINDIREA (1921–1926). Despre această

activitate, împreună cu cea de târziu, din următorii zece ani, Cezar Petrescu va spune : „În tateea mea jurnalistică am petrecut în timp de treizeci de ani, 5000 de articole.”

Să mai reamintim că Cezar Petrescu a fost, în 1923, redactorul NEAMUL ROMÂNESC, girat de colae Iorga. Apoi a făcut parte dintre întemeietorii ziarului VINTUL, la care a colaborat până în 1924–1928, iar în anii 1924–1928, iar în anii 1936 a colaborat la ziarul CULTUL. Și-a semnat articolele cu pseudonimele : Ion Darie, Călin și altele. În 1938 este director al ziarului oficios ROMÂNIA care scrie, permanent, articole de fond.

SCRISORILE UNUI RĂZEȘ

În vara anului 1992 apare, la București, primul volum al lui Cezar Petrescu : SCRISORILE UNUI RĂZEȘ, (articole, schițe și nuvele). Acesta a fost, deci, debutul editorial al marelui prozator care până la sfârșitul vieții va mai publica încă 66 de volume. Apreciind valoarea acestei scrieri, Academia Română, în ședința de la 18 iunie 1923, i-a acordat lui Cezar Petrescu MARELE PREMIU PENTRU PROZĂ. Academicianul Ion Bîanu, aflat în comisia de premiere, declară, cu această ocazie :

„Avem în fața noastră un scriitor cu mare putere de imaginație

și evocație. Din condeiul lui, rămânească iese nouă și în Cezar Petrescu este un scriitor care dă drept la mari speranțe căruia i se cuvin toate onorurile”.

Un alt succes de mare proporții l-a constituit apariția, în anul 1927, a romanului INTUNECARE (volumul I, 1927, volumul II, 1928). Trei elogiile care i s-au adus pentru această scriere, se află și în cuvintele lui Alexandru Philippide : „INTUNECARE este singurul roman al epocii războiului. E fresca mai completă și mai cuprinzătoare a anilor de frământare care au precedat și au urmat războiului. Această carte Cezar Petrescu înscrie și între scriitorii care au contribuit la dezvoltarea noii literaturi”.

CEZAR PETRESCU

1907

ROMAN

VOLUMUL I

MANE, TECHEL, FA...

CUȚETĂREA -- GEORGESCU DELA BUCUREȘTI IV -- STRADA POPA NAN, 44

Cezar Petrescu

9 MARTIE 1961

100

Căcea, Mihail Sadoveanu și Cezar Petrescu, la congresul sindicatelor de artiști, scriitori și gazetari — 29 august 1945

67 DE VOLUME

În anii 1922–1961 Cezar Petrescu a publicat 67 de volume : (nuvele și schițe), romane, literatură pentru copii, traduceri în limba română din operele marilor scriitori : Balzac, Gorki, Șolohov, Tolstoi, Sienkiewicz. Dintre cele 67 de volume scrise, cele mai multe reușite au avut : ÎNTUNECARE — 8 ; SIMFONIA FANTASTICĂ — 8 ; A VICTORIEI — 7 ; APOSTOL, OARA REGELUI DROMICHET, JI NEGRU — câte 5 ; ROMANUL MINESCU, SCRISORILE UNUI Ș — câte 4. Cele 67 de volume semnat 18 472 de pagini-tipar. În anii 1922–1961, au fost traduse și au apărut peste hotare mai

multe volume ale lui Cezar Petrescu — în limbile : franceză, engleză, germană, rusă, maghiară și sârbă.

Cezar Petrescu (1), la congresul scriitorilor, 18 iunie 1956. Vorbește Mihail Sadoveanu.

MĂRTURISIRI

„În multe dintre articolele publicate în ziare și reviste, dar mai ales în conferințele pe care le-a ținut, Cezar Petrescu și-a exprimat și părerile pe care le avea despre literatură și despre literatură. Reproducem câteva fragmente referitoare la aceste teme : „A scrie e o meserie ? O vocație ? Opredestinație ? Este, adesea, o osindă. Un act de război, pentru scriitorul născut, iar nu făcut, este suprema sa rațiune de existență. O rațiune. Ce face, în definitiv, scriitorul ? Ca și călătorul, deformează, transfigurează evenimintele și peisajele, retușează, transpune, uzurpă realitatea. E un fel de mincinos sincer, mincinos incurabil”. „O literatură nu este valabilă decât atunci când e străbătută de aspirațiile societății. Sunt flori de hirtie. Este sigur că izvorul cel mai însemnat și mai nesăcătuit al literaturii rămâne limba poporului. Ea este veșnic vie, știe să regenereze cuvintele vechi, tocite, uzate, aproape uitate”. „Un roman al lui Eminescu, descifrat cu un ochi de romancier, oferă substanța celei mai atetice opere de imaginație, chiar dacă, prin absurd, am face abstracție de geniul poetului și de legenda sa, de uriașa figură a scriitorului. Viața lui Eminescu, înregistrată brut, logic, după cele mai autentice date biografice, e un teribil roman trăit”. „Care e profesiunea mea de credință scriitoricească ? Înregistrează realitatea. O înregistrează parțial. Articulez o realitate cu alta, o problemă socială sau psihologică cu alta, o realitate cu altă. Toate vor alcătui o frescă. O frescă a epocii, cu problemele ei și cu realitatea ei”.

ACASĂ LA SCRITOR

În anul 1956, când definitivaserăm manuscrisul volumului ISTORICUL SOCIETĂȚILOR SCRITORILOR ROMÂNI, am vrut să-i cunosc părerile lui Cezar Petrescu în privința unor probleme privind Uniunea Scriitorilor. L-am telefonat, de la București, la Bușteni și a acceptat să-l vizitez. Am sosit la ora 11. Când am intrat (mă cunoștea mai de mult) mi-a spus : „la loc, amice, mai am de scris două pagini”. M-am așezat pe fotoliul arătat și l-am privit cum scria. În stînga avea un teanc de file de caiet. Când termina de scris o filă, o arunca în dreapta — mai toate cădeau jos — apoi lua alta, din stînga și continua să scrie, repede. Când a terminat a spus, ca un

semnal „Gata”. În minutul următor a intrat sora lui, care a început să adune filele de pe jos. Le-a așezat după numere și le-a pus într-un raft din apropierea biroului. Scriitorul i-a spus : „Fii atentă, azi am scris la două romane”. „Am văzut și le-am pus cum trebuia”, a răspuns sora. Deci Cezar Petrescu scria și la două volume în aceeași zi.

Am început convorbirea. La întrebarea : ce părere are despre unele critici aduse Uniunii, mi-a răspuns : „Nu cred să aibă dreptate cei care critică”. Iar la întrebarea : ce părere are despre laudele aduse, de unele reviste, Uniunii, mi-a răspuns : „Da, e bine, dar cu da mic”. Deci nu-i plăceau laudele exagerate.

Muzeul memorial CEZAR PETRESCU, Bușteni

Muzeul memorial

În anul 1937, Cezar Petrescu, peregrinul care timp de douăzeci de ani și-a avut domiciliul în marile orașe unde își exercita profesia de ziarist și publicist, s-a hotărât să se „refugieze” undeva unde să poată scrie în tihnă. Și a făcut alegerea care l-a satisfăcut tot restul vieții — a cumpărat o vilă la Bușteni, unde a scris mii și mii de pagini de literatură, timp de douăzeci și patru de ani. Și după moartea sa, vila despre care este vorba a continuat să existe ca aducătoare de amintire de cel ce a fost marele, neîntrecutul prozator.

La 20 decembrie 1967 s-a inaugurat MUZEUL MEMORIAL CEZAR PETRESCU, în vila de la Bușteni. De acest muzeu s-a ocupat,

din primele zile, sora scriitorului, deci se înțelege că totul a fost și a rămas așa cum se cuvine unui muzeu memorial. Sint, în acest imobil : biroul scriitorului, așa cum l-a lăsat când a scris ultima filă de proză ; bibliotecile care cuprind câteva mii de volume procurate și citite de acest pasionat nu numai al scrisului, ci și al lecturii ; camera cu biblioteca formată numai din volumele scrise de Cezar Petrescu — în absolut toate edițiile, apărute la noi în țară, ca și peste hotare ; colecțiile de ziare și reviste — mii de exemplare — folosite de scriitor în documentarea sa ; iar pe pereți, fotografiile care îl arată pe scriitor împreună cu marii săi colegi și prieteni. Și, de la inaugurare, în fiecare zi, dar mai ales duminică, vin la Muzeu : bărbați, femei, școlari, țărani și orașeni, pentru a înțelege ceva în plus despre mult apreciatul lor scriitor.

Documentar realizat de Ion Munteanu

EPISTOLA SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL CĂTRE GALATENI

CAPITOLUL 4

Robi și fii (continuare) O alegoric : Agar și Sara

- 1 Dar o spun : Câtă vreme moștenitorul este copil, el într-o măsură nu se deosebește de rob, deși e stăpân peste toate.
- 2 Ci este sub epitropi și economi până la vremea rânduie de tatăl său.
- 3 Tot așa și noi : când eram copii, robiți eram sub stăruințele lumii³⁰ ;
- 4 dar când a venit plinirea vremii³¹, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege.
- 5 ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândească înfierea.
- 6 Și pentru că sunteți fii, Dumnezeu L-a trimis în inimile noastre pe Duhul Fiului Său care strigă : Avraam Părinte³² !
- 7 În felul acesta tu nu mai ești rob, ci fiu ; iar dacă ești fiu, ești moștenitor al lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos.
- 8 Atunci însă, când voi nu-L cunoșteți pe Dumnezeu, slujați celor ce prin firea lor nu sunt dumnezei ;
- 9 dar acum, după ce L-ați cunoscut pe Dumnezeu — sau mai degrabă după ce ați fost cunoscuți de Dumnezeu — cum de vă întoarceți din nou la stăruințele cele slabe și sărace, cărora iarăși vreți, să le slujiți ca mai înainte ?
- 10 țineți zile și luni și anotimpuri și ani !...
- 11 Mă tem pentru voi, ca nu cumva să mă fi ostenit la voi în zadar.
- 12 Vă rog, fraților, fiți așa cum sunt eu, fiindcă și eu am fost așa cum sunteți voi. Nu mi-ați greșit cu nimic.
- 13 Dar voi știți că din pricina unei slăbiciuni a trupului³³ v'am vineștit vouă întâia oară,
- 14 și voi nu mi-ați disprețuit încercarea care era în trupul meu, nici nu v'ați scârbit, ci m'ați primit ca pe un înțeles al lui Dumnezeu, cape Hristos Iisus.
- 15 Unde este deci fericirea voastră ? Căci vă mărturisesc că, de-ar fi fost cu putință, v'ați fi scos ochii voștri și mi i-ați fi dat mie.
- 16 Am ajuns deci vrăjmașul vostru pentru aceea că v'am spus adevărul ?
- 17 Aceia vă rănesc, dar nu cu gând bun ; ci vor să vă despartă de mine ca să-i răvniți pe ei.
- 18 Bine este însă ca binel să-l răvniți întotdeauna, și nu numai atunci când sunt eu de față la voi.
- 19 O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii până ce Hristos va lua chip în voi !
- 20 Aș vrea acum să fiu la voi și să-mi schimb felul de a vorbi³⁴, că nu mai știu cum să vă iau !
- 21 Spuneți-mi voi, care vreți să fiți sub Lege : nu auziți Legea ?
- 22 Căci scris este că Avraam a avut doi fii : unul dintr-o femeie roabă și altul din femeia liberă³⁵ ; oiađ'naineam : lapa
- 23 dar cel din femeia roabă s'a născut după trup, iar cel din femeia liberă s'a născut prin făgăduință.
- 24 Acestea sunt spuse ca alegorie³⁶ ; căci aceste femei sunt două testamente : unul e cel din Muntele Sinai, care naște spre robie și care este Agar
- 25 — căci Agar este Muntele Sinai în Arabia³⁷ — și-i corespunde Ierusalimului de-acum, care este rob împreună cu copiii lui ;
- 26 dar Ierusalimul-cel-de-sus e liber, cel ce este mama noastră.
- 27 Căci scris este : **Veselește te, tu, cea steapă, tu, care nu naști ! Izbuonește și strigă, tu, care nu ai durerile nașterii : că mulți sunt copiii celei părăsite, mai mult decât al celei care are bărbat.**
- 28 Iar noi, fraților, potrivit lui Isaac suntem fii ai făgăduinței.
- 29 Dar precum atunci cel ce se născuse după trup îl prigonea pe cel ce se născuse după Duh, tot așa și acum.
- 30 Dar ce zice scriptura ? : **Izgonește pe roabă și pe fiul ei, căci fiul roabei nu va moșteni împreună cu fiul celei libere.**
- 31 Astfel că noi, fraților, nu suntem copii ai roabei, ci ai celei libere.

din NOUL TESTAMENT

Versiune revizuită, redactată și comentată de arhimandritul Bartolomeu Valeriu Anania sprijinit pe numeroase alte osteneli.

CAPITOLUL 5

Libertatea creștină. Roada Duhului și lucrarea cărnii

- 1 Așadar, țineți-vă tari în libertatea pentru care ne-a eliberat Hristos și nu vă prindeți iarăși în jugul robiei.
- 2 Iată, eu, Pavel, vă spun vouă că de vă veți tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic.
- 3 Și din nou mărturisesc oricărui om care se taie împrejur că dator este să împlinească toată Legea.
4. Cei care vreți să vă îndreptați prin Lege v'ați îndepărtat de Hristos, ați căzut din har ;
- 5 căci noi în Duh așteptăm nădejdea îndreptării prin credință.
- 6 Pentru că în Hristos Iisus nici tăierea împrejur poate ceva, nici netăierea împrejur, ci credința lucrătoare prin iubire.
- 7 Era bine cum alergați³⁸ ; cine v'a sleit avântul³⁹, ca să nu vă supuneți adevărului ?
- 8 Stăruința aceasta⁴⁰ nu este de la Cel Care vă cheamă.
- 9 Puțin aluat dospește toată frământătura⁴¹.
- 10 În privința voastră eu am încredere, întru Domnul, că nimic altceva nu veți cugeta ; dar cel care vă tulbură își va purta osânda, oricine ar fi el.
- 11 Dar dacă eu ; fraților, încă mai propovăduiesc tăierea împrejur, pentru ce mai sunt prigoniți ? Ar însemna că piatra de poticnire a crucii⁴² a fost înlăturată...
- 38 Metaforă împrumutată din limbajul atletic, obișnuită la Pavel (vezi I Co 9,24 și nota).
39. Verbul original (kopto) sugerează hărțuire ; a uza pe cineva prin oboseală : a-i face să cedeze prin lovituri repetate și perseverente : a-l epuiza prin stăruința cu care-l obligi să alege.
40. Vezi nota precedentă. Imaginea este aceea că lui Dumnezeu, Care-i cheamă pe alergători (din față) I s-au substituit apostolii mincinoși, care-i mână stăruitor și brutal (din spate).
41. Aluatul ca simbol al alterării (vezi și nota de la I Co 5,6).
42. Crucea (răstignirea) ca piatră de poticnire : vezi Co 1,23.

- 12 O, tăia-s'ar cu totu'n bucățele⁴³ cei ce vă destramă⁴⁴ pe voi !
- 13 Fiindecă voi, fraților, ați fost chemați la libertate ; numai să nu vă folosiți libertatea ca prilej de a-i sluji trupului, ci slujiți-vă unui altuia prin iubire.
- 14 Căci toată Legea se cuprinde într'un singur cuvânt, în acesta : Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși.
- 15 Dar dacă vă mușcați unul pe altul și vă mâncați, vedeți să nu vă nimiciți voi între voi.
- 16 Zic dar : Cu duhul să umblați, și nu pofta trupului s'oimpliniți !
- 17 Fiindecă trupul pofteste împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului ; căci acestea se împotrivesc unul altuia, astfel ca voi să nu faceți ceea ce ați vrea⁴⁵.
- 18 Dar dacă sunteți duși de Duhul, nu sunteți sub Lege.
19. Iar faptele trupului sunt cunoscute ; acestea sunt : desfrânare, necurăție, nerușinare,
- 20 idolatrie, vrăjitorie, dușmănie, certuri, gelozii, înțărări, gălcevi, dezbinări, erezii,
- 21 invidii, ucideri, beții, chefuri și cele asemănătoare acestora, asupra cărora vă previn — așa cum v'am mai prevenit — că cei ce fac unele ca acestea nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu.
- 22 Iar roada Duhului este iubire, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credincioșie,
- 23 blândețe, înfrânare, curăție ; împotriva unora ca acestea nu este Lege.
- 24 Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele.
- 25 Dacă trăim cu duhul, cu duhul să și umblăm.
26. Să nu fim iubitori de slavă deșartă, întărâtându-ne unii pe alții, unii pe alții pismuindu-ne.

CAPITOLUL 6

Purtați-vă sarcinile unii altora ! Îndemnuri cu mâna lui Pavel. Salutare de sfârșit

- 1 Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșală, voi, cei duhovnicești, îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândetii, veghind asupra ta însuși, ca să nu eazi și tu în ispită.
- 2 Purtați-vă sarcinile⁴⁶ unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos⁴⁷.
- 3 Că de se crede cineva că este ceva în timp ce el nu este nimic, pe sine însuși se amăgește.
- 4 Dar fiecare să-și cerceteze propria sa faptă și atunci se va lăuda numai față de sine însuși și nu față de altul ;
- 5 căci fiecare își va purta propria sa povară⁴⁸.
- 6 Cel ce primește cuvântul învățării să-i facă învățătorului său parte din toate bunurile.
- 7 Nu vă amăgiți ; Dumnezeu nu Se lasă batjocorit, căci ce va semăna omul, aceea va și secera.
- 8 Cel ce se seamănă în propriul său trup, din trup va secera stricăciune ; dar cel ce seamănă în Duhul, din Duhul va secera viață veșnică ;
- 9 să nu slăbim⁴⁹ dar în a face binele, căci la vremea cuvenită vom secera, dacă nu ne vom slei⁵⁰.
- 10 Așa că, până când avem vreme, să facem binele către toți, dar mai ales către cei ce de o credință cu noi.
- 11 Vedeți cu ce litere mari v'am scris eu cu mâna mea⁵¹.
- 12 Căți vor să fie binevăzuți în trup⁵², aceia vă silesc să vă tăiați împrejur, numai ca să nu fie ei prigoniți pentru crucea lui Hristos.
- 13 Fiindecă nici ei însși, cei care se taie împrejur, nu păzesc Legea, ci vor ca voi să vă tăiați împrejur pentru ca să se laude ei în trupul vostru.
- 14 Dar mie să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine și eu pentru lume.
- 15 Că în Hristos Iisus nici tăierea împrejur este ceva, nici netăierea împrejur, ci făptura cea nouă.
- 16 Și toți cei ce vor umbla după dreptarul acesta, pace și milă asupra lor și asupra Israelului lui Dumnezeu !
- 17 De acum înainte nimeni să nu-mi mai facă supărare ; căci eu în trupul meu port semnele Domnului Iisus⁵³.
- 18 Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu duhul vostru, fraților ! Amin.

43. După unii comentatori, posibilă alu te la cei păgâni care în timpul ritualurilor corgistice ale zeiței frigiene Cybela ajungeau să se automutileze prin tăierea anumitor mădulare ale trupului.
44. Literat ; cei ce vă întorc pe dos : cei ce vă scot din liniștea unitară a duhului.
45. Iupta dintre a vrea binele și a face răul : vezi Rm 7,19 și nota.
46. Sensul complet ; greutatea slăbiciunilor, durerilor, neputințelor.
47. Legea iubirii.
48. Literat ; propria sa încărcătură (balot, ranița dusă în spate) : responsabilitate proprie.
49. Să nu ne pierdem curajul : să nu ne dăm delăsării.
50. Dacă în noi nu se va istovi răvna (de a face binele).
51. Pavel-obișnuia să-și incheie scrisorile cu mâna proprie. Literale mari, apăsată, aveau menirea de a sublinia pasarele mai importante.
52. Să se remaree pe ei însși după criteriile exterioare (nu după cele duhovnicești).
53. Urmele rănilor primite de dragul lui Iisus, suprema peceie a identității lui Pavel.

O ISTORIE ILUSTRATĂ A LITERATURII ROMÂNE CONTEMPORANE

văzută de Ion Cucu

Viața deocamdată . Protagonişti Mihai Ursachi și Ioan Alexandru

Constantin Cubleşan a fost
dată Aproape de curcubeu

Un Dor de infinit îl macină
intruna pe Negoiaș Irimie

Carré de ași : Doina Uricariu, Mihai Coman, Paul Dugneanu,
Valentin F. Mihăescu

haiku

Petala florii
cade. Ochiul meu
pătrunde golul lumii...

GLOSSĂ

Nimeni nu aduce ceva nou. Privesc un pliant, un buletin cu ultimele cărți ale unei edituri parisiene. Știu că e recent, scrie și pe copertă, e din 1992, dar răsfoindu-l, textul și imaginile mă duc cu gândul la zeci de ani în urmă. Ori timpul în ochii mei a și depășit acest mileniu și, sfichitând prezentul, descoperă numai caducitatea? Simt o delăsare în miezul ființei mele, simt că mă transform în altceva, cu toate că în oglindă am rămas neschimbat. Mă simt ca un buzunar lărgit de atâtea lucruri care au trecut prin mine: conturul lor nu s-a păstrat, dar fiecare dintre ele a întins cit de puțin fibra pe anume porțiuni a deformat imperceptibil interiorul (clapa buzunarului, singura care se vede a rămas intactă), a rărit între ele firele și le-a pregătit pentru eventualitatea unei rupturi, a unei găuri care și ea nu se va observa din exterior.

Virstă la care ajungi ori să vorbești mai puțin, ori să spui numai banalități, de frică să nu-ți trădezi interiorul dezabuzat, părtaș la atâtea evenimente cîte are o istorie de sute de ani a unei țări aflate la răscrucea lumilor. Nu vrei să fii așa, și totuși ești — în acest caz tăcerea ți se pare obligatorie, iar

mărturisirile aproape obscene prin cruditățile și ineditul lor. Mărturisirile nu pot aduce probe și atunci devin inutile și cinice. Tăcerea nu soluționează nimic, dar cel puțin nu irită degeaba. A-ți construi din retragere un confort stabil. A rămâne tot mai în urmă, a fi geniul arlergării.

De altfel, de la virsta christică încolo, nu retragerea este adevărata componentă a vieții? O dală cu arderile majore ale virstei de 30 — 33 de ani, ce mai rămâne? E drept că încă o decadă căutările maturității pot părea înaintări, în timp ce ele nu-s decît tatonări ale modalităților și pîrtilor regresive. Faci asta cu nonșalanță căci ești încredințat că mergi înainte. Dacă ți s-ar spune că te înfunzi în trecut cu fiecare pas pe care-l faci, ori te-ai spinzura (în caz de ai da crezare afirmației), ori te-ai plafona, te-ai abrutiza. Probabil că cei mai mulți, aleg fără să știe această a doua cale: buzunarul deformat atît de mult încît devine vizibil și pe dinafară, umflînd, boțind poalele hainei.

Constantin Abăluja

1 După Inviere, Fiul Omului a preferat să-și consume regresia departe de oameni, din milă față de condiția lor atît de precară. S-a înălțat la cer, în deplinătatea Omenescului. A vrut ca icoana lui să oglindească foarte clar acest prag.

arthur porumboiu

Poem de dragoste

Văd miinle tale
anulind mingilerile
și-nscriindu-mă
în fluidul departelui ;
aud suflul tău
eliberînd
chiar și amintirea mea !
Voi fi atît de singur, atît de
vulnerabil, încît
labele gerului umede,
vor încerca să mă strîngă de gît !

Ascensiunea frigului

Noiembrie pune în frunze metal
și magnetul pămîntului le-absoarbe.
În sufletele noastre razele neorbe
își string rîndurile-n apărare.

Și totuși frigul intră ca vîntul
în deschise hangare,
și chiar în nenăscuți se face frig
și se aude
cum sufletele lor la porți stelare,
vin în pelerine rupte și ude.
Aerul din jur țipă și doare !

1986

Sînt ore

Sînt ore de așteptare fără contur —
orele Cenușii care știe să rupă !
să sugrume cu neetineală mare...
picăturile neliniștii cad direct în suflet
și frigul zgîrie pereții lui cu disperare

Irișii tăi albaștri

Irișii tăi albaștri ca un aisberg
nu vor putea să rețină
pașii poetului singuratic,
sorbit de-o iluzie călăuzitoare ;
tu îi vei netezi drumul cu palmele,
ii vei așterne-n pletele negre

spice de griu
și-i vei da îmbătătoarele ierburi ;
totuși El se va duce mereu
acolo unde i se vor arăta
nervurile unei flăcări de jertfă.

Timpul :

Un soldat nepăsător și absurd —
el dă libertate glonțului și cînd
pacea coboară cu pași de aer fraged,
și fiecare pasăre trăiește zburînd.

Și ea rizînd

Ne retragem în trecutul strălucitor
ca un lingou de aur.
Ea va pătrunde și-acolo :
desfăcînd amintirea fibră cu fibră,
desfăcînd legătura dintre tată și fiu,
maculînd palmele ce se-ntilnesc,
maculînd sărutul ce năștește
învolverare de stamine și polen ;
și ne lasă numai imaginea :

chipurile strivindu-se
și țipînd ca paranoicii-n cămașa
de forță —
Și EA rizînd, rizînd, rizînd !
*

* *
Un cuvînt ce s-ar auzi
dîncolo de conturul fragilului trup —
moartea nu ne-ngăduie
să rămînem întregi decît în amintire

Noaptea

Cum mă zidește noaptea
în betonu-i armat !
Și nici măcar nu țip,
și nici măcar nu-ntînd brațele
să-i îndepărtez
uncalta-i necruțătoare !

Și cînd realitatea

Și cînd Realitatea mă-mpinge brutal
și fisurează torța ce-mi păstra verticala,
și mi ia privirea caldă a mamei,
și mi biciuie palmele cu șpanul vîntului
și însuși Cuvîntul ce-l 'nalț în apărare,
e înhățat de zgomote păroase,
și eu, traversat de febre,
încerc zadarnic să-l salvez

ultima silabă,
și nu-mi rămîne nici culoarea întregă,
și nu-mi rămîne nici surisul purpurii, —
trebuie să mă împac cu mine însumi ?
Ar fi ca și cum
m-aș supune unui autodafé,
și ceilalți ar privi
cu nepăsarea vîntului ce calcă pietrele;
numai în febra revoltei, neîmpăcării,
îmi găsesc echilibrul
cum acrobatul pe sîrmă ;
blindat ca o rază-n
propria-i lumină,
îmi port viața ;
mi-o apăr
cîntînd !

Integrala lirică Baudelaire

Nu încapă îndoială, Radu Cârneli are dreptul la stima tuturor celor care cunosc destinul lui Baudelaire în cultura românească: el a adăugat sutelor de traduceri publicate de-a lungul a mai bine de 120 de ani o versiune **integrală** a poeziei baudelairene. El s-a supus, astfel, de bună-voie, unei inevitabile comparații cu unele, nu puține, reușite certe, câteva dintre el dobîndînd statutul unor adevărate repere — tălmăcirile lui Al. Philippide sau excelenta ediție alcătuită de Geo Dumitrescu în 1967, la centenarul morții poetului. Autorul **Florilor răului** a fost, se știe, unul dintre acei poeți care au însemnat pentru traducătorii români o permanentă ispită de a încerca plasticitatea cuvintului românesc, puterea lui de a cuprinde vibrația abia simțită și cutremurul pustiitor al versului unui mare poet. De la modestele încercări de felul celei publicate în 1870 de Vasile Pogor (**Tiganiii călători** în numărul 3 din acel an al „Convorbirilor literare”), pînă astăzi s-au străbătut câteva etape în care unelele traducătorilor s-au desăvîrșit, indiferent dacă soluțiile alese de ei erau, cum le numește Radu Cârneli, **în oglindă** sau **esențialitate**, cum își definește el propria tălmăcire. Numai în perioada dintre 1870 (traducerea lui Pogor e considerată a fi cea dintîi) și 1918, deci în mai puțin de o jumătate de secol au apărut (potrivit solidei **Bibliografii** a relațiilor literaturii române cu literaturile străine, realizată de Institutul Călinescu) 137 de traduceri ale poeziilor și 49 ale poemelor în proză baudelairene. Surprinzător pentru cei care mai cred în conservatorismul literaturii române din acea vreme, Baudelaire era printre cei mai traduși poeți francezi. Cu atât mai larg va fi orizontul sub care a fost receptată această operă, firește, în cei 75 de ani cîți au trecut de la data cînd se oprește **Bibliografia** Institutului de Istorie literară; acum au apărut marile nume de traducători, cele pe care, cu legitim respect le evocă Radu Cârneli în substanțialul său **Cuvînt asupra ediției**, recunoscîndu-le contribuția, „prin vocație și dăruire”, la construirea acestei nobile tradiții intelectuale.

Tălmăcitorul ediției de față, publicată în 1991, la 170 de ani de la naște-

rea lui Baudelaire, a acceptat, prin urmare, din capul locului, un risc imens. Nu numai cititorul-cunoscător, cel puțin într-o măsură, al versiunilor anterioare —, dar însuși traducătorul nu poate evita, desigur, amintirea unor soluții cu adevărat vrednice de admirație. Și, sînt convins, chiar dacă i-a venit sub creion rezolvarea firească, fidelă și frumoasă, el a fost silit s-o părăsească, să caute o alta care să nu semene cu vreuna dintre cele consacrate, care au dobîndit de mult drept de cetate în cultura noastră. Iată un aspect pe care nu avem dreptul să-l nesocotim și care face, neîndoielnic, să crească meritul autorului noii ediții.

Radu Cârneli a știut să descopere adîncile sensuri poetice ale „Florilor răului”; **fidelitatea** nu a însemnat pentru el **corectitudine filologică**, ci mai mult — o reconstrucție a poeziei baudelairene în formele proprii ale limbii române. Varietatea prozodică nu a condus defel la ocolirea constantelor clasiciste

ale arhitecturii versului lui Baudelaire. Traducătorul și-a dat foarte bine seama de importanța pe care o avea în originalul francez rigoarea ritmurilor; și a izbutit să o respecte fără să ajungă la rigiditate, ci păstrînd fluiditatea versului francez. În construcția strofeii Baudelaire nu și-a îngăduit niciodată să contrazică **tiparul**, atît de ferm desenat, al unității formale, aceea pe care Pierre Emmanuel o numea cîndva „proiecția meditației disperate a lui Baudelaire, mărturia nevoii lui de un liman al liniștii”.

Traducerea românească dezvăluie tocmai acest tragism al formei: în cuprinsul unor structuri nemilos articulate, neliniștile bîntuie întrupate într-un lexic brutul, în imagini vizuale apăsătoare. Dar Mihai Cimpoi are deplină

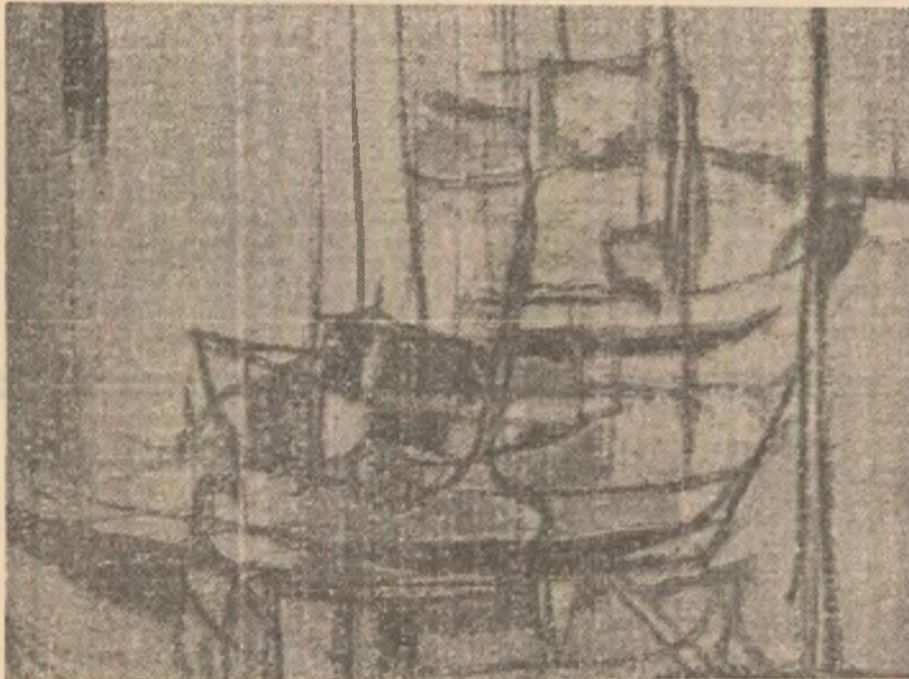
dreptate să observe, în subtilul eseu care deschide actuala ediție, că Radu Cârneli a sesizat **celestul** din poezia baudelaireană, în sensul că a deslușit, de fiecare dată, dincolo de turburea atmosferă ce învăluie prezența fizică a poetului damnat, aspirația lui curată spre puritate. Aceasta e, fără îndoială, principala calitate a traducerii și, negreșit, un poet ca Radu Cârneli nici nu și-ar fi putut dori altceva decît să surprindă drama acestei reflectări a chipului lui Baudelaire în apele mereu neliniștite ale versului său. „Strigatu și șoapta”, cum își intitula în urmă cu cîțiva ani un exeget studiul privitor la intensitatea psihică a expresiei poetice a **Florilor răului**, sînt exact înțelese și transmise, de cele mai multe ori, cu sugestivă exactitate.

E, însă, tot atît de adevărat, că, uneori, Radu Cârneli, împovărat, pesemne, așa cum mi s-a părut că pot observa, de ceea ce am numit mai devreme „amintirea” marilor repere, se abate, nu totdeauna justificat, de la original. Nu de la sensurile, ci de la lexicul său. De pildă, în primul vers al pateticului manifest care e **Către cititor** (Philippide era atît de convins de caracterul programatic al poemului, încît, în traducerea devenită clasică în istoria transpunerilor în românește, i-a schimbat titlul în **Prefață**), traduce **lesine** (=zgîrcenie), prin **minciună**, surprinzătoare interpretare într-o tălmăcire care, în ansamblu, e foarte credincioasă originalului. Sau, în același poem, pentru **peches latus** (=păcate îndărătnice, care nu se lasă învinse), el propune **păcate cit mușții**, ceea ce presupune o derivație complicată a sensurilor pentru a ajunge la echivalarea unei formule, totuși directe, a metaforei baudelairene. La fel, pentru ceea ce, în original, e roștit clar, „crezînd cu lacrimi sărmane că ne spală toate petele (toate păcatele)”, el alege o soluție, e adevărat foarte frumoasă, dar inutil deplasată spre un alt sens: „biete lacrimi ne fac spre ceruri punte”.

Ceea ce rămîne, însă, în primul plan al tălmăcirii lui Radu Cârneli, e capacitatea ei de a surprinde **spiritul** versului la Baudelaire. Această primă traducere integrală a poeziei baudelairene e, evident, un important fapt de cultură. Semnificație căreia i se adaugă, bineînțeles, împrejurarea că ediția e tipărită la Chișinău. Simbolică împrejurare, nu numai în sensul unei firești unități spirituale a pămîntului românesc, ci și, așa cum cu dreptate spune traducătorul, în acela al punerii „într-o lumină deosebit de favorabilă a relațiilor culturale ale Moldovei cu lumea francofonă”.

În afară de aceasta, se cuvine să observăm eleganța sobră a tiparului, finețea prezentării grafice, a liniei ce desenează titlurile ciclurilor dinlăuntrul volumului și care ne fac să recunoaștem în autorul grafic, Gheorghe Vrabie, un foarte înzestrat artist într-un domeniu atît de complex cum e arta cărții.

Florile răului — integrala lirică Baudelaire — o ediție întru totul remarcabilă.

Paul Sima : Debarcader

Dan Grigorescu

CĂLĂTORIE SPRE NIRVANA

Ce paralelă, ce legătură intimă, subterană, invizibilă și inaudibilă, așadar de natură mistică, o fi făcut această fiică a Indiei celeste, Amita Bhose, între spațiul omogen, infinit și nemișcat al **Nirvanei** mintuirii sale și cel **mioritic**, într-o mișcare ondulatorie (deal-vale, nu-i așa?) ca o sinusoidă și o spirală a împăcării (nu resemnării, cum s-ar putea crede ascultîndu-i bătăile monotone ale inimii ca pe un destin indiferent, înscris ca un dat aprioric în acel punct originar din care a fost creată lumea, un fel de spermatozoid transcendent, activ, căzut în adîncul Apelor adormite), cînd s-a îndrăgostit de limba și spiritul țării noastre, petrecîndu-și aici, practic, toată viața ei matură, conștientă și generoasă, fără egal parcă în acest secol, cel puțin în ceea ce-i privește pe alți străini care s-au devotat României? : „La-nceput, pe cînd ființă, nu era, nici neființă, / Pe cînd totul era lipsă de viață și voință, / cînd nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns... / Cînd pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns. / Fu prăpastie? genune? / Fu noian întins de apă? / N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă. / Căci era un întuneric ca o

mare fără-o rază, / Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază. / Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface. / Și în sine împăcată stăpînea eterna pace!... / Dar deodată-un punct se mișcă... cel întîi și singur. Iată-l / cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl... / Punctu-aceia de mișcare, mult mai slab ca boala spumii, / E stăpînul fără margini peste marginile lumii.”

Știu că aceste versuri magnifice ale lui Eminescu din **Scrisoarea I** și care, într-o dezvoltare și o infuzie generalizată în toată opera sa, rezumă o cosmogonie și o metafizică, dar nu mai puțin o doctrină a salvării existente în **Vede** și **Upanișade**, în brahmanism și budism, primite de poet ca o ploaie roditoare pe un ogor, un teren fundamental pesimist, pe „filiera” Schopenhauer, dar pe care o va adînci prin studiile sale aplicate de sanscrită, știu deci că Weltanschauung-ul eminescian comun, în esență, cu cel indic, va fi liantul, acel „coup de foudre” inițial care-o va lega pe Amita Bhose de sufletul și de cultura acestui popor latin și creștin de la poalele Carpaților care au constituit pentru ea cea de-a doua patrie.

Dar nu numai atît. Pentru mine, exegeza și traducătoarea lui Emi-

nescu, profesoara de sanscrită și bengali la Universitatea din București, Amita Bhose, a mai fost, **mutatis mutandis**, și o încercare secretă a destinului românesc de a reface a legătură (ruptă) cu India, umbră (**maya**) feminină aruncată peste prăpastia mesajului masculin (**atman**) transmis, invers, cîndva, de Mircea Eliade. Dacă pesimismul filosofiei indiene cauzat de niște date sacramentale (suferință, soteriologie metempsihotică, căile de eliberare din această suferință etc.) își are finalitatea în conceptul de Nirvana, care înseamnă odihna și repaosul absolut, negarea oricărui zăbucium al ființei și deci a mișcării, concepție ce se poate traduce în morala practică prin nonacțiune, nonviolență, asceză și milă, nu mă miră că atît Eliade, pe urmele genialului său înaintaș, Eminescu, a găsit un sol potrivit, fertil în spiritul indic pentru propria operă atît de specific, totuși, **națională**, cît și, **mutatis mutandis**, cum am și notat la început, Amita Bhose, s-a simțit „la ea acasă”, a descoperit a doua ei Indie în cultura, în sufletul, tolerant, aș zice fatalist, al românilor.

Acesta cred că este sentimentul dominant pe care-l încerc, acum, la dispariția teribilă și neașteptată (dar cînd ni se pare că moartea vine „la

vreme de seară, cu vorbe bune bune la așternut?”) a acestei doamne extraordinare care și-a dedicat viața și opera, atîta cîtă a fost (și abia de aici încolo se va vedea cîtă greutate, cîtă valoare sacră va avea în memoria noastră), punerii în lumină a straturilor profunde, de natură genuină a celor două culturi care, deși atît de îndepărtate geografic și a nașterii lor în timp, cu atîtea puncte comune, din care pesimismul uneia și o anumită rezistență pasivă la istorie, a celeilalte, nu le egaleară decît puterea de iluzie a amîndurora. Absența speranței?

Iată ce gânduri luminoase și întunecate m-au dus, deci la Crematoriu, la sfîrșitul lunii octombrie, spunîndu-mi că Amita Bhose, care se va ridica acum la ceruri, cu ajutorul zeului focului, Agni, care-i va transforma rămășițele pămîntului în cenușă rituală, divină, a fost, într-un fel, și prietena mea, chiar dacă m-o mai întîlnisem de vreo doi-trei ani: ea, ca reprezentantă a principului feminin al apei, se ducea la întîlnirea purificatoare cu celălalt, principul masculin, universal al focului, care, fie că îi va oferi o nouă reîncarnare, fie pacea finală, desăvîrșită a Nirvanei, va fi murmurînd, odată cu mine, despre sine, despre Gange: „poate mîine cînd voi curge / pe Riul negru pe Riul negru / cenușa-ntoarsă din metempsihoză / va rîde-n patru puncte cardinale.”

Dan Laurențiu

S A D E

REPRIMAREA CRIMEI DIMINUEAZĂ FERICIREA SOCIALĂ

Nu crede, răspunse el la sfaturile mele cuminți, că genul de omagiu pe care l-am adus virtuții din tine este o dovadă a faptului că stimezi virtutea sau că aș prefera-o viciului. Nu-ți imaginea așa ceva. Therèse, pentru că ai greși; cei care, gândindu-se la ce-am făcut pentru tine, ar susține, bazându-se pe aceasta, importanța sau necesitatea virtuții ar greși profund, și mi-ar părea tare rău să crezi că acesta-i modul meu de a gândi. Coliba ce-mi servește de adăpost la vânătoare, cind razele soarelui sint prea puternice, nu esto, în mod sigur, un monument inutil, iar necesitatea sa nu este decât de circumstanță; mă expun unui anume pericol, găsesc ceva care să mă apere, îl folosesc, dar acel ceva este astfel mai puțin util? sau mai puțin demn de dispreț? Într-o societate total vicioasă, virtutea n-ar fi bună de nimic; societățile noastre neliind astfel, trebuie neapărat fie s-o mimezi... fie să te servești de ea, astfel încât să ai mai puțin a te teme de cei care o practică. Dacă însă nimeni nu o practică, ea devine inutilă. Nu greșesc așadar cind susțin că necesitatea sa nu este decât una de opinie sau de circumstanță; virtutea nu este un mod de o valoare incontestabilă, ea nu este decât o modalitate de comportament care variază în funcție de climat și care, în consecință, nu este, prin nimic, reală; e suficient acest lucru pentru a-i vedea inutilitatea. Numai ceea ce este constant este cu adevărat bun; ceea ce se schimbă mereu nu poate avea pretenția de a fi bun. Iată de ce imuabilitatea a fost pusă printre trăsăturile Celui Etern; dar virtutea este cu totul lipsită de acest caracter; nu există două popoare pe suprafața globului care să fie virtuose în același fel; deci virtutea nu are nimic real, nimic bun în mod intrinsec și nu merită în nici un fel adorația noastră; Trebuie să o folosim ca pe o proptea, să adoptăm, din punct de vedere politic, pe cea a țării în care trăim, astfel încât cei care o practică din înclinație, sau care trebuie să o respecte datorită condiției lor sociale, să ne lase în pace și, pentru ca această virtute, respectată fiind acolo unde te afli, să te apere prin preponderența sa **convențională**, de atentatele celor care profesază viciul. Dar, încă o dată, toate acestea nu sint decât de circumstanță, și nimic din acestea nu dă vreun merit real virtuții. Există, de altfel, o anume virtute imposibilă pentru anumiți oameni; or, cum ai putea să mă convingi că o virtute care combate sau contrariază pasiunile poate fi regăsită în natură? Și, dacă nu este, cum poate fi ea considerată bună?

Fără îndoială, la acei oameni de care e vorba, tocmai viciile opuse acestor virtuți ar fi preferabile, întrucît ar fi, singura modalitate, singura manieră de a fi ce s-ar potrivi cu constituția lor fizică; ar exista astfel, potrivit acestei ipoteze, vicii foarte utile; or, cum ar mai fi virtutea utilă dacă îmi demonstrezi că și contrariul ei poate fi la fel de util? Ni se răspunde la asta că virtutea este utilă celorlalți, și că în acest sens este ea bună; căci dacă se acceptă să nu faci decât ceea ce este bun pentru alții, și eu la rîndul meu nu aș primi decât bine. Acest raționament nu este decât un sofism: pentru puținul bine pe care-l primesc de la ceilalți, în temeiul faptului că ei practică virtutea, prin obligația ce-o am de a o practica, la rîndul meu, fac un milion de sacrificii de care nu sint nicicum despăgubit. Primind mai puțin decât dau, fac adesea o afacere proastă: resimt mai multă neplăcere din cauza privațiilor pe care le îndur pentru a fi virtuos decât binele pe care-l primesc de la cei ce sint virtuosi; acest aranjament nefiind echitabil, nu trebuie să-l accept și, dacă, fiind virtuos, nu pot face celorlalți tot atîta bine cîte neplăceri am datorită constrin-

gerii de a fi astfel, n-ar fi oare mai bine să renunț să le procur o plăcere care mă costă atîta neplăcere? Rămîne acum răul ce l-aș putea face celorlalți fiind vicios și răul ce mi s-ar face dacă toată lumea mi-ar semăna. Admițînd o circulație completă a viciilor, sint de acord că, desigur, risc; dar supărarea provocată de ceea ce risc este compensată de plăcerea riscului la care îi oblig pe ceilalți; iată, din acest moment, egalitatea stabilită și toată lumea cam la fel de mulțumită; ceea ce nu se întîmplă și nici nu s-ar putea întîmpla într-o societate în care unii sint buni iar alții răi, întrucît din acest amestec rezultă capcane perpetue care nu există în celălalt caz. Într-o societate amestecată, interesele sint diverse; iată sursa unei infinități de rele; în cealaltă asociație, toate interesele sint egale; toți indivizii care o compun au aceleași gusturi, aceleași inclinații; toți au același scop; toți sint fericiți. Dar, îți vor spune proștii, răul nu te poate face fericit. Nu, într-adevăr, atunci cînd s-a convenit să țîmizezi binele; dar deprecînd, înjosînd ceea ce numiți binele nu veți mai cinsti decât ceea ce ați avut prostia să numiți rău; și toți oamenii vor avea plăcerea să-l comită, nu atît pentru că ar fi permis (aceasta ar putea fi, cîteodată, un motiv ca să-i scadă atracția) cît pentru că legile nu-l vor mai pedepsi — ele diminuînd, prin teama pe care o inspiră, plăcerea pe care Natura a alocat-o crimei — Presupun o societate în care se va conveni că incestul (să luăm acest delict în locul oricărui altul) că incestul, deci, este o crimă; cei care-l vor înfăptui se vor simți nefericiți întrucît opinia, legile, religia, totul le îngheață plăcerea; cei care vor dori să comită acest rău și care, datorită acestor frîne, nu vor îndrăzni să-l facă, vor fi de asemeni nefericiți; astfel încît legea care proscribe incestul nu va fi făcut decât nefericiți. Dacă în societatea alăturată incestul

Marchizul de Sade. Gravură din secolul al XVIII-lea

nu este o crimă, cei care nu l vor dori nu vor fi nefericiți, iar cei care-l vor dori vor fi fericiți. Deci societatea ce ar permite această acțiune ar conveni mai; curînd oamenilor decât cea în care aceeași acțiune este considerată o crimă. Același lucru se întîmplă cu toate acțiunile care, din stîngăcie, au fost considerate criminale: dacă sint respectate din acest punct de vedere, apar o mulțime de nefericiți; dacă sint permise, nimeni nu se plînge; căci cel căruia îi place o anume acțiune, o poate face în pace, iar cel care nu și-o do-

POST-FAȚĂ UNEI MITOLOGII

La începutul anilor '80 am primit primele vești despre faptul că francezii vor rescrie Istoria revoluției lor, pentru a avea altă celebrare la a 200-a aniversare, decât cea a unui deșănțat cult al revoluției. Am știut atunci că nu va mai fi, curînd, cazul să lucrăm cu comunismul. Am știut și că revoluționarismul și comunismul vor fi tratate ca o rușine.

S-a întîmplat, deci, ca la a 200 a paispe a șaptea, nu nerușinarea unora să preocupe, cît mai ales rușinea tuturor. Iar la noi e de spus ce se spune: spre rușinea noastră toți nerușinații ne fac, după postă, de rușine (și că tot rusii ne...).

Acești 200 de ani, cu un balans de 13 (asta-l numărul!) (e numărul Lui) ani închid prea frumoasa poveste a ce a făcut scrisul din oameni. Care scris?

Ar fi. Ar fi unul, pornit de domnul Gazette la începutul secolului al XVII-lea care, în același timp cu imperialismul cultural croit de cardinalul de Richelieu pe statutul și funcțiunile Academiei Franceze, odată cu începuturile monarhiei totalitare a regelui Soare („Ilescu-apare / Soarele răsare“) al cărui cuvînt iată-l: Statul sint Eu. Acum două sute de ani, publicațiile Franceze creștea de la citeva la peste 1 000. Napoleon avea să restabilească situația dinainte.

Ar mai fi unul. Scrierea necinfrinată de declarații ale drepturilor omului, de constituții, de legi în care puterea trebuia să fie act public. Lucrul făcut pe față. Exhibare și exhibiționism. Res publica.

Și, după aceste scrisuri, unul și unul (cum, mai sus, vedeți că am spus) alt scris. Al scriitorului.

Totuși: unul și unul și altul fac trei. De aici, consecințele. De ce unul și unul fac una cu altul?

Plăcerea, chiar ca lume a înșelăciunii, opus: durerea.

Raționamentul ar fi acesta: într-o societate care își pune speranțele în scris, scriitorul ar trebui să aibă un loc privilegiat.

În fapt, lucrurile s-au întîmplat după cum au urmat. Întîmplările s-au lucrat.

Scriitorul care a înțeles că, dacă societățile vor trăi în (Doamne-

Dumnezeule!) „transparentă“, datorita lui este să spună totul („il faut tout dire“), a ajuns să fie cel mai cîlit scriitor pe sub mină (sous le manteau). Să spunem că Sade era scriitor sadea.

Deci, pe etimon, revoluție a mers înapoi, roiterare, lumea caută o bază, caută să rămînă, scripta manent.

Lupia se declară pe noțiunea de autor: poate el fi plural și numai, poate fi localizat pe individ?

În momentul în care textul e dat ca bază pentru toți, pretenția cetățeanului de a fi autor e luată ca a-batere a cetățeanului.

Să ne amintim tehnica romană de aervire: să fii cetățean (roman) (e aici o redundanță, de luat în seamă).

Circum-scris.

Noi iesim dintr-o lume în care cetățenia era o amintire. Comunismul e o lume fără cetățeni. Tărînul încă mai zice: „unde scrie că nu pot?“, „unde scrie că tu ai dreptul să faci ce vrei în casa mea?“. Tărînul: „unde scrie?“.

E singurul care invocă legile. El știe că nu poți veni la el decât cu legea.

În 1990, oct., puteam să constat că scriitorii din fost-est se prezentau, la un festival, cu poezie și proză politică. Afară de români. Nu cei prezenți. Cei de care știam că nu. Pofta scriitorului român a fost de a vedea cum, cu scris, se (re)face cetățenia.

Scrișul joacă noțiunea autorității (derivat al auctorității!) pe public și / sau pe intim.

Scriitorul e singurul care face ca intimitatea să suporte regimul public și, regimul public e suportabil, dacă îl trece, grație, grație scriitorului, prin intimitatea care poate suporta regimul public.

Omul public (și politicianul) au o invidie: ar avea să ajungă la cetățean supus așa cum ajunge scriitorul la cititor.

(Și nu se obișnuiește să se spună despre alt text că are cititor. Cititorul e al scriitorului).

Cît din regimul public e onestitate, e adevăr?

Îndoiala e publică.

Cenzura e. Uite: azi proferăm că adio totalitarism. Democratia e imperialistă. Nimeni (dintre autorități) nu are curajul (singura calitate a intelecticii) să spună că e vorba de un nou elitism. Că inegalitatea e adusă la zi. Parcă e jenant să fii cenzurat din neputință. Cenzura era ceva stenic, ca raport de putere.